

RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE

KOHALIKU OMAVALITSUSE RINGMAJANDUSE TEEKAART RAE VALD

Seisuga 31.08.2023

Koostatud projekti tegevuse „Ringmajanduse võimekuse tõstmine kohalikes omavalitsustes” raames.

KESKKONNAAGENTUUR

TAL
TECH

KLIIMAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Kohaliku omavalitsuse ringmajanduse teekaart

VALD/LINN	RAE VALD
TEEKAARDI KOOSTAJAD	Ege Kibuspuu, Maie Liblik, Jaan Urb
TOIMETAJAD	Niina Dulova, Tarmo Tuisk, Jaana Merisaar
KOOSTAMISE PERIOOD	3. mai – 31. aug 2023

Käesolev teekaart on koostatud eesmärgiga näidata omavalitsuse ringmajanduslike tegevuste prioriteete, eelistusi, kitsaskohti, lahendusi, konkreetseid tegevusi ning potentsiaalset koostööd erinevate sidusgruppide või teiste omavalitsustega.

Teekaardis on kaetud järgmised keskkonnaga seotud teemavaldkonnad:

- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajandusala teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

Teekaardis on kaetud järgmised äri- ja koostöömudelitega seotud teemad:

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel;
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.

SISUKORD

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID	4
II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD	5
III TEGEVUSKAVA	7
IV KOOSTÖÖ	8
LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS.....	9
LISA 2. ARENGU INDIKAATORID	10

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID

OMAVALITSUSE KITSASKOHAD, MIDA VÕIKS LAHENDADA RINGMAJANDUSE ABIL

Allpool on loetletud mõned probleemid, mida võiks lahendada ringmajanduse abil:

- Jäätmete, raiskamine (meetmete rakendamine, mis vähendaksid jäätmete teket, tõukaks inimesi asju parandama, taaskasutama, jagama, hõlbustaks materjalide ringlussevõttu jne);
- energiatarbimise pidev kasv (ressursside tõhusam kasutamine, et vähendada keskkonnamõju ja kulusid: energiatõhusamad hooned, taristu, energia- ja veesäästlikud lahendused, transport);
- üha rohkem tehiskeskkonda, mis on mõjutatud ekstreemsetest ilmastikuoludest nt kuumasaared, üleujutused (planeerimine ja ruumilise ressursi optimeerimine, et vähendada transpordikulusid ja süsiniku heitkoguseid; avaliku ruumi kujundamisel keskkonnasäästlike printsiipide arvestamine);
- koostööd avaliku sektori, kogukondade ja ettevõtete vahel on pigem vähe (kohaliku tööhõive ja majanduse koostöö tihendamine; kohalike ettevõtjate ja tootjate koostöö soodustamine).

KESKKONNATEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Ringmajandusalane teavitustegevus (*prioriteet nr 1*);
- jäätmemajanduse edendamine (*prioriteet nr 2*);
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes (*prioriteet nr 3*);
- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes (*prioriteet nr 4*);
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine (*prioriteet nr 5*).

ÄRIMUDELITE ARENDUSE JA KOOSTÖÖ TEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel (*prioriteet nr 1*);
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine (*prioriteet nr 2*);
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil (*prioriteet nr 3*);
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine (*prioriteet nr 4*);
- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine (*prioriteet nr 5*).

II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD

PARIMAD RINGMAJANDUSE PRAKTIKAD, MIDA OMAVALITSUS RAKENDAB

Praegu on käimas ringmajanduse arenguprogramm vallavalitsusele ja selle allasutustele, et tõsta asutuste kompetentsi ja teadmisi ringmajanduse valdkonnas, sh koostada asutuse keskne innovatsiooniplaan esimeste ringmajandusega seotud parendustegevuste elluviimiseks. Projekti rahastatakse EMP programm „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ IV taotlusvoor „Ringmajanduse pilootprojektid“. Projekti raames on käidud õppereisil Norras, et kuulata ja näha kuidas Norra omavalitsused ringmajanduse valdkonda käsitlevad. Samuti teostatakse vallavalitsuse ja selle allasutuste süsiniku jalajälje hindamised ja mõõtmised. Selgitamisel on valla suuremate ettevõtete ringmajanduse potentsiaal, millega arvestada valla edasiste ringmajanduslike lahenduste väljatöötamisel. Projekti raames koguti ka näiteid juba praegu olemas olevatest lahendustest allasutustes:

- Raamatukogudes maha kantud raamatuid jagatakse elanikele tasuta
- Raamatukogud võtavad vastu inimeste poolt annetatud raamatuid
- Allasutused püüavad jäätmeid liigiti koguda (taara, patareid, paber-papp, biojätmed)
- Katkiläinud mööblit ei visata kohe minema, vaid proovitakse esmalt parandada
- Osa allasutuste mööblit renditakse – peale kasutusperioodi lõppu läheb see rendifirmale tagasi
- Tööõpetuse tundides kasutatakse materjale, mis on saadud kohalikelt tootmisettevõtetest jääkidena
- On osaletud Kuusakoski küünlaümbriste kogumise kampaaniates
- Vanadest riidest tehakse lasteaedades kaltsuvaipu
- Katkisi ja vanu IT-seadmeid on antud nende parandamise/ümbertöötlemisega tegelevale ettevõttele
- Vähendatakse ühekordsete nõude kasutamist

KESKKONNAGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes

- keskkonnasõbralike (riigi)hangete kompetentsikeskus
- keskkonnahoidlike riigihangete korraldamine ja edendamine
- avalike hoonete ja tee-ehituse rohehanked

Jäätmemajanduse edendamine

- ehitus- ja lammutusjätmete müügiplatvorm
- jäätmejaama või -keskuse laiendamine ringmajanduse otstarbel

Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine

Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes

Rohelise Kontori sertifikaat

ÄRI- JA KOOSTÖÖMUDELITEGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

- tööstussümbioos (proovime selle potentsiaali hinnaga ka praeguse pilootprojekti raames)

Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine

- olulusringi hindamise rakendus ettevõtetele
- praktiline ringmajanduse ärimudelite juhend ettevõtetele näidete ja käepäraste tööriistadega

Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV-i vahel

- tööstussümbioosi edendamine
- koostöömudel KOV-i ja ettevõtete vahel (kohaliku omavalitsuse võimalused toetada ettevõtteid nende keskkonnamõjude vähendamisel ja konkurentsivõime tugevdamisel)
- ringmajandusürituste (temaatilised seminarid, laadad jm) korraldamine
- maakondliku ringmajanduse spetsialisti ametikoha loomine
- ringmajanduskeskused, parandustöökojad ja/või uuskasutuskeskused
- koostöö lähivaldadega: ühine jäätmekava, energia- ja kliimakava, ringmajanduse kompetentsikeskus vms
- maakondlikud koolitused, eksperdid

III TEGEVUSKAVA

Keskkonnavaldkond

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
Ringmajandusalane teavitustegevus	Ilma teadlikkust tõstmata ilmselt muutusi oodata ei ole	Pidev tegevus
Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes	Konkreetne hoob, millega saab KOV ettevõtete tegevust mõjutada	2024-2025
Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine	Peamiselt ongi puudu süsteemsest lähenemisest. Keskkonnajuhtimissüsteemid aitavad konkreetse raamistiku luua	2025-2026

Äri- ja koostöömudelite valdkond

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV-i vahel		Osalt on töös pilootprojekti raames, kuid vajab pidevat tegelemist
Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine	Esmalt on KOV-il vaja saavutada vastav teadlikkuse tase, et erinevaid osapooli kokku viia	2025-2026

Uuringud või analüüsid, mida on ringmajanduse valdkonnas vaja läbi viia:

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG

IV KOOSTÖÖ

RINGMAJANDUSE ALANE KOOSTÖÖ OMAVALITSUSE TERRITOORIUMIL

- Selgitamisel on valla suuremate ettevõtete ringmajanduse potentsiaal, millega arvestada valla edasiste ringmajanduslike lahenduste väljatöötamisel.
- Samuti on loodud valla ettevõtjate liit, mille põhikirjas on samuti jätkusuutliku keskkonna (kuhu kuulub mh ringmajanduse edendamine) edendamise eesmärk välja toodud.

RINGMAJANDUSE ALANE MAAKONDLIK KOOSTÖÖ

- Vastavalt vajadusele toimub koostöö kahe või enama naaberomavalitsuse vahel nt ühised projektid, omavaheline nõustamine (koostöö Tallinna piirkonna omavalitsustega võiks olla laiem).
- Ühised jäätmekavad ning energia- ja kliimakavad.
- Ringmajanduse valdkonnas ühine teavitamine ja kaasamine (keskkonnanädala või -kuu üritused jm).
- Ettevõtluse kaardistamine ringmajanduse edendamise perspektiivist.
- Jäätmejaamade juurde ringmajanduslike lahenduste loomine (korduskasutuspunktid, kompostimisalad, parandustöökojad jm).
- Olulisteks koostöökohtadeks on jäätmetaristu, sh jäätmejaamade, ühine majandamine, maavarade küsimused, biojätmete väärimine jpm.

RINGMAJANDUSE ALANE RIIGI TASANDI JA RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

- Peamine ringmajanduse koostööpiirkond on Harju maakond koos Tallinna linnaga. Teised koostöösuhted on naaberomavalitsuste ja partneromavalitsuste vahel.
- Toimunud on õppereis Norrasse, mille käigus uuriti, kuidas saavad KOV-id ringmajandust edendada (hanked, keskkonna loomine, osapoolte kokkuviiimine). Samuti tutvuti mitmete (tootmis)ettevõtetega, avardamaks vallavalitsuse töötajate silmaringi võimalikest ärimudelitest.
- Perspektiivis on rahvusvahelise koostööga kindlasti tarvis jätkata.

LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS

ETTEPANEKUD RIIGILE, ET OMAVALITSUSE TÖÖ RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL OLEKS TÕHUSAM

- Välja töötama selge ringmajanduse seadusandluse ja nõuded, mida KOV-id saavad võrdselt järgida, et ühises suunas liikuda
- Tagama KOV-idele valdkondlikud teadmised ja süsteemse toe
- Siduma keskkonnateadlikkuse alus- ja põhiharidusega
- Toetama ja rahastama innovatsiooni ja teaduslikke uuringuid, sh siduma selle rakenduslik osa KOV-ide jt huvigruppide, sektoritega
- Looma soodsamaid tingimusi, rahastuse ringmajanduse rakendamiseks kohalikul tasandil

ETTEPANEKUD PUUDUVATE VÕI MUUTMIST VAJAVATE ÕIGUSAKTIDE OSAS

- Ringmajanduse eeskiri ja seosed jäätmemajandusega
- Toodete ja teenuste väljatöötamiseks, mis vastaks ringmajanduse ja jätkusuutlikkuse põhimõtetega
- Taaskasutatud materjalide kvaliteedi tagamine, usaldusväärsus ja turvalisus
- Toodete ja teenuste hankimine avaliku sektori poolt

LISA 2. ARENGU INDIKAATORID

1. JÄÄTMEAJANDUSE EDENDAMINE

1.1. Jäätmekava. Millisele lävendile vastab KOV-i kehtiv jäätmekava?

Eeskujulik - jäätmekavas on määratud eesmärgid ja tegevused, kuidas suurendada jäätmete ringlusse võtmist.

1.2. Jäätmehoolduseeskiri. Millisele lävendile vastab kehtiv jäätmehoolduseeskiri?

Eeskujulik - jäätmehoolduseeskirjas on sätestatud, et korraldatud jäätmeveo raames on liigiti kogumine (lisaks segaolmejäätmetele vanapaber, bio- ja suurjäätmed) kõigile jäätmevaldajatele kohustuslik.

1.3. Jäätmevaldaja register. Kas KOV-is on jäätmete tekkest ülevaate saamiseks kasutusel jäätmevaldaja register?

Edasijõudnu - veebipõhine register.

1.4. Koostöö taaskasutusorganisatsioonidega. Kas omavalitsusel on lepingud taaskasutusorganisatsioonidega saavutamaks pakendijäätmete kokku kogumise KOV territooriumilt?

Edasijõudnu - lepingud taaskasutusorganisatsioonidega on uuendatud/sõlmitud viimase viie aasta jooksul.

1.5. Jäätmete edasise käitlemise korraldamine. Kuivõrd KOV panustab jäätmete tekkimise vähendamisse ja vältimisse ning on läbi mõelnud, mis saab kogutud jäätmetest?

Eeskujulik - on nõutud, et vähemalt 50% jäätmeveo raames kogutud jäätmetest on võetud ringlusse.

1.6. Pakendijäätmete liigiti kogumine. Milline on pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustik?

Eeskujulik - on olemas pakendite kohtkogumine.

1.7. Korraldatud jäätmevedu. Kas KOV on taganud toimiva jäätmeveo sõlmides kontsessioonilepingu jäätmekäitlejaga?

Eeskujulik - korraldatud jäätmeveo raames kogutakse vähemalt järgmised jäätmed liigiti: segaolme, paber-, bio-, pakend- ning suurjäätmed.

1.8. Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkus. Kuivõrd jäätmejaamades toimub jäätmete vastuvõtt?

Eeskujulik - vähemalt viiel päeval nädalas sh ühel puhkepäeval. Kokku vähemalt 40 tundi nädalas ja vähemalt 8 tundi ühel puhkepäeval.

1.9. Jäätmete liigiti vastuvõtt jäätmejaamades. Milliseid jäätmeliike jäätmejaamad liigiti vastu võtavad?

Eeskujulik - on loodud võimalused asjade korduskasutusse suunamiseks (tooted või tootekomponendid, mis ei veel jäätmeteks muutunud). Korduskasutus tähendab, et asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel, seega aitab korduskasutus jäätmeteket vähendada või vältida. Korduskasutussüsteemi näide on mööbli või riiete viimine taaskasutuspoodidesse.

1.10. Jäätmekorralduse info kodulehel. Kas elanikud on informeeritud jäätmehooldusteenuste sisust ja teenusepakkujatest?

Edasijõudnu - omavalitsuse veebilehel on leitav informatsioon jäätmeteket vältivate tegevuste kohta.

2. KOHALIKE RESSURSSIDE KESTLIKU KASUTAMISE SOODUSTAMINE

2.1. Taastuenergiaalade planeerimine. Kas omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on käsitletud taastuenergiaalasid?

Edasijõudnu - omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on eraldi käsitletud taastuenergiaalasid.

3. RINGMAJANDUSALANE TEAVITUSTEGEVUS

3.1. Elanikkonna jäätmemajanduse alase teadlikkuse tõstmine. Kas KOV teavitab elanikke ringmajanduse põhimõtetest ja vajalikkusest?

Eeskujulik – viiakse läbi vähemalt üks jäätmemajanduse alane teabepäev, kooluts, infotund või kampaania aastas.